

Extraret paa Tysse.

1848 den niende December blev Extraret sat paa Tysse Gaard og betjent af Sorenskriver samt de tvende Laugrettemend Frederic Pedersen Engebøhoug og Anders D. Aarvold til Paakjende af den fra 6 ??? optagne Justitssag mod Andreas Anderssen Værøe m. fl. i hvilken Sag nu blev afsagt saadan

Dom:

Paa Grunlag af vedkommende Lensmands Anmeldelse af 10/4 dette Aar, om at der af andre Beboere fra Gaarden Værøe skulde være forøvet Tyverie ombord i det den 10 Januar dette Aar ved Gaarden Alden i Askevolds Skibrede strandede Preussiske Brigskib "Dange" bleve de tvende forhører i Sagens Anledning optagne under 19 og 27 samme Maaned, hvorefter **Andreas Anderssen, Bernt Henriksen, Abraham Pedersen, Knud Pedersen, Bernt Pedersen, Thomas Hanssen, Elias Eliassen, Martinus Berntsen, Knud Nilssen, Lars Kaareson, Jonas Pedersen, Jonas Thomassen** og **Gullak Nilssen**, samtlige fra Gaarden Værøe, ved Amtets Aktionsordre af 18/5 dette Aar bleve undergivet Justitiens Tiltale, de 12 førstenevnte for begaaet Tyverie eller Deelagtighed i denne Forbrydelse og Sidstnævnte for inden Retten afgiven usandferdig forklaring.

Ved egen Tilstaaelse i forbindelse med de øvrige under Sagen fremkomne Oplysninger er det bevist, at de Tiltalte haver gjort sig skyldig i følgende Tyverier:

1. Om Aftenen den 11 Januar dette Aar i Skumringen, efterat man fra Gaarden Værøe var bliven opmærksom paa, at der var indstrandet et Fartøi ved den i omtrent 1/2 fjerdinges Veis Afstand fraliggende Gaarden Alden, begaae Tiltalte No.7 **Elias Eliassen** i Selskab med sine naboer, Tiltalte No.3 og 5, **Abraham Pedersen** og **Bernt Pedersen** sig hen til Skibet, efter foregivende af No.7, for at undersøge Sammenhengen med samme, men efter **Bernt Pedersens** Tilstaaelse, i den hensigt at bemægtige sig noget Tougværk. Ved deres Ankomst til Vraget, der laae paa et Skjær og var mere end halv fyldt med Vand, saa at det ikke var muligt for Skibsfolket at have stadigt Ophold paa henne var en af skibsmandskabet ombord tilligemed Tjenestedrengen paa Gaarden Alden, Sagens 4. Vidne, men da disse Personer en kort Tid efter vende iland, bemægtigede Tiltalte No.5 og 7, der havde besteg Fartøiet, medens No.3 blev siddende i deres medhavde baad, endeel af det til ??? ??? ??? Tougværk, der medbragtes i Baaden. Foruden fornævnte Angjeldende endnu havde forladt Vraget kom imidlertid en anden Baad, ligetil hjemmehørende paa Værøen, roende forbi i Nærheden, hvis Mandskab, 4 Stk i Tallet, nemlig Tiltalte No.1, 8 og 10 samt 2 Vidner efterat være anholdte af Tiltalte No.3, 5 og 7, derefter bleve henviste følgende Roller til Udførelse. Ankommen iland paa det Skjær eller Øen, hvorved skibet var strandet, deeltog nemlig nu Tiltalte No.8, **Knud Nilssen**, paa den maade i Tyveriet, at han efter fælles Aftale med de Øvrige gik omkring som Vagtkarl paa Øen, for at see, om nogen muligens skulde nærme sig, og gik først ombord i Vraget, hvor han personlig stjal en tynd Line, efterat Tiltalte No.3 og 2 Vidne vare bortviste med den Baad, hvorsaa de stjaalne Sager vare blevne indbragte. Tiltalte No.1 og 10, **Andreas Anderssen** og **Jonas Pedersen** bleve derimod ??? det hver fra deres Baad ude paa Vaagen at holde Udkig, ligesom bemeldte Personer da de saae en fremmed Baad komme fra Land, af frygt for, at Tiltalte No.5, 7 og 8, der opholdt sig paa Vraget, skulde blive overrumplede, afhentede bemeldte Angjeldende fra samme, og bragte dem tilbage til Værøen.
2. Den paafølgende Morgen, den 12 Januar reiste Tiltalte No.3, 5, 7 og 8 atter ifølge sammen ud til Vraget, for at begaae Tyverie, men da de dels frygtede for at blive opdagede, dels ikke dristede sig til at midste de store og tykke Touge, som endnu fandtes tilbage sammesteds, satte de sig kun i Besiddelse af noget ubetydeligt Tougværk som de ligeledes bragte med til deres Hjem, og tilligemed det Dagen iforveien stjaalne nu deelte imellem sig, dog saaledes, at Tiltalte No.8 **Knud Nilssens** Andeel blev noget mindre end de Øvriges. Det af nys meldte Tiltaltes ved de tvende forøvede Tyverier idethele stjaalne Tougværk er af Laugrettet taxeret til 5 Speciedaler, ligesom det ogsaa bemerkes, at under det sidste Tyveries forøvelse Tiltalte No.3 og 7 bleve siddende i Baaden.
3. Natten mellem den 11 og 12 Januar dette Aar begik Tiltalte No.6 **Thomas Hanssen**, i forening med sin Søn, Tiltalte No.11 **Jonas Thomassen** hvem Faderen ved Overtalelse havde formanet til at følge med, Tyverie ombord i det strandede Skib, idet bemeldte Angjeldende alene begavet sig ud til

Vraget, hvorfra de borttog og hjembragte et gammelt Seil og nogle fine Tougander af Laugretten taxeret til respektive 60 shilling og 1 Speciedaler. Tiltalte No.11 paastaaer ved denne Leilighed ikke at have voret ombord, men at have bliven siddende tilbage i Baaden.

4. Nogle Dage efterat ovenomhandlede Skib var strandet, havde Tiltalte No.6 tilligemed hans Søn, Tiltalte No.11, tidligt en Morgenstund indfundet sig hos Tiltalte No.13 **Martinus Berntsen** og anmodet ham om at følge med ind til Alden, for at søge Arbeide. Underveis bleve de imidlertid enige om at anstille Undersøgelse ombord i det strandede Skib, om der ikke muligens skulde forefindes noget som de kunde bemegtige sig, men ved deres Ankomst til Vraget, hvorpaa ingen af Skibsmandskabet opholdt sig, var Søegangen saa stærk, at det ikke var dem muligt at bestige samme, hvorfor de indskrenkede sig til at afskjære et Stykke af en Trosse, som laa paa Dækket, hvilken de derpaa toge ind i Baaden og vende bort med, da de saa en Baad nærme sig. Efterat have udkastet det stjaalne Stykke Toug saaledes, at de kunde gjenfinde samme, naar de ønskede, vände de imidlertid tilbage til Vraget og satte sig i Besiddelse af Resten af Trossen – af hvilken de paastaae, at der under deres fravær. var bl. borttaget et Stykke – vendte derpaa tilbage til deres hjem med det stjaalne Tougværk, som de deelte mellem sig saaledes, at Tiltalte No.13 fik 1/3 Part og Tiltalte No.6 de 2/3 Parter, nemlig baade sin egen og hans Søns. Den heromhandlede Trosse er af Laugretten taxeret til 3 Speciedaler.
5. Omtrent en 8 Dages Tid efterat sidstmeldte Tyverie var forøvet, reiste atter de Tiltalte No.6, 11 og 13 i Selskab med de Tiltalte No.2 **Bernt Henriksen**, No.4 **Knud Pedersen**, samt No.9 **Lars Kaaresen**, som det maa andtages, paa Tiltalte No.4 nær samtlige i den hensigt at stjæle, på tvende Baade ud til Vraget, men da Fartøiet i Mellemtiden af Skibsfolket var bliven aftaklet og Riggen ilandbragt, forefandt de kun tvende Jernbolte, af Laugretten taxeret til 12 shilling, og et Træspir saa godtsom unden Værdie, hvilke sager af de Tiltalte No.6 og 11, der vare de meste af følget, som gik ombord, bleve nedbragte i Baaden, og siden, ved Ankomsten til deres hjem, saaledes fordeelte imellem dem, at Tiltalte No.6 fik Træspiret, No. 13 den ene og No.4 den andre Jernbolt, hvilken sidstmeldte Tiltalte dog senere da han var kommen til bedre Eftertanke, henbragte til Tiltalte No.6.

Forinden Retten gaaer over til at omhandle Straffen for hver især af de Tiltalte, skal man ikke undlade foreløbig at fremkomme med den almindelige Bemærkning, at de oven omhandlede Tyverier ligefrem maae blive at henføre under ?? ?? Capitel 19 paragraf 3 Litra D, samt af de i bemeldte Lovbestæmmelse opregnede Straffealternativer den mildeste eller femte Straffegrad, som efter de forhaandenværende Omstændigheder meest passende, bør komme til Anvendelse. Skipperen paa det forulykkede Skib med mandskab allerede forinden nærværende Sags Anlæg havde forladt Landet og der saaledes ingen Bestjaalen er fremstaaet, der har kunnet til tilkjende sig Kosterne, kan naturligviis ikke komme de Tiltalte tilgode, til Ophævelse af eller Formindskelse i deres Strafskyld, eftersom det er oplyst, at Tyverierne ere begaaede medens Fartøiet, skjøndt Vrag, hen laae under aftakling, og følgelig var underkastet Skibsfolkenes Kontrol og et saa stadigt Opsyn, som efter Omstændighederne kunde føres.

Tiltalte No.1, **Andreas Anderssen Væroe**. Som ovenfor forklaret, indskrænkede denne Angjældendes forbryderske Virksomhed sig dertil, at han, medens Tyveriet No.1 forøvedes, holdt Vagt ude paa Vaagen, uden dog derfor at erholde nogen Godtgjørelse eller Andeel i Kosterne. For udviist Deeltagthed under selve Forøvelsen af Tyveriet, maa Angjældende altsaa blive at straffe efter 19§3 ?? 5§3 som Gjerningsmand men, da Forbrydelsen er begaaet uden Overlæg og saavidt skjønnes efter Tilskyndelse af Hovedmanden i Tyveriet, og da Angjældende ikke tilforn har voret straffet for nogen forbrydelse, antages det at være Anledning til i henhold til 5§3 at nedsætte den for Gjerningsmanden som anvendelig antagne Straf, Strafarbeid i femte Grad, til Fængsel paa Vand og Brød, og formenes Straffetiden, i Betragtning af Forbrydelsens Farlighed samt med hensyn til at Angjældende under forhøret har afgivet en vaklende og mindre oprigtig Forklaring, at burde bestemmes til 20 Dage.

Tiltalte No.2, **Bernt Henriksen Væroe**, har, efter i Forveien i Samraad at have bestemt sig til Udførelsen, været med i det under No.5 omhandlede Tyverie, og vil saaledes blive at Straffes for Deeltagelse efter 5.6 som Gjerningsmand. Naar paa den ene Side som formildende Omstændighed tages hensyn til hans unge Alder, 19 Aar, det stjaalnes ubetydelige Værdie, samt at han ingensomhelst fordel har havt af Tyveriet, og man paa den andre Side tager i Betragtning, at Forbrydelsen iværksettes efter foregaaende Overlæg, samt at Angj. under Forhøret søgte at frigjøre sig selv ved at afgive en usandfærdig forklaring antages Straffetiden at

burde fastsættes til 8 Maaneder.

Tiltalte No.3, **Abraham Pedersen Værøe**, der efter forud lagt Plan og som en af hovedmændene har deeltaget i ovenmeldte under No.1 & 2 anførte Tyverier, antager paa Grund af den Styrke og Fasthed i sin forbryderske Villie, som han har lagt for Dagen ved tvende Ganger at deeltage i Tyveriet, og med hensyn til hans Stilling som Jordbruger ikke af Trang kan andtages forledet til at begaa Forbrydelsen, ihvorvel han befinder sig i mindre gode formuesomstændighed og uagtet tilforn ikke undergivet Tiltale eller Straf, at burde antaes med 2 Aar Strafarbeid.

Tiltalte No.4, **Knud Pedersen Værøe**, der har været med ved Udøvelsen af Tyverie No.5, har imidlertid paastaaet, inden Afreisen til Skibet foregik, at have været uvidende om, at hensigten var at stjele, samt at han kun fulgte med for at see Skibet. Dersom dette Opgivende, uagtet modsagt af Tiltalte No.13, dog maa antaes bestyrket ved den oplyste Omstændighed, at Angjeldende, efterat være kommen til Kundskab om formaalet for Reisen, søgte at overtale sine Ledsagere til at afstaae fra deres forehavende, vil han for den af ham, som som under No.5 forklaret, udviste efterfølgende Deelagtighed i Tyveriet, i henhold til §89, blive at antaes med 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød.

Tiltalte No.5, **Bernt Pedersen Værøe**, der, ligesom Tiltalte No.3, som hovedmand har taget virksom Deel i de under No.1 og 2 anførte Tyverier, og paa hvem Alt, hvad der ved denne Tiltalte er anført, fuldkommen finder Anvendelse, formanens ligeledes at burde afsone de begaaede Forbrydelser med 2 Aar Strafarbeide.

Tiltalte No.6, **Thomas Hanssen Værøe**, der med Overlæg og i Samraad, som hovedmand har deeltaget i Tyverierne No.3, 4, & 5, formenes ianledning af, at han af samtlige Tiltalte ikke alene har udviklet den største Grad af Forbrydersk Virksomhed, men ogsaa har forført sin Søn, Tiltalte No.11, til Deeltagelse i 2de af Tyverierne, unntaet den mindre betyd. Værdie af de ved samtl. Tyverier stjaalne Koster, at burde belægges med maximum af den paa Tilfældet som meest passende antagne Straffegrad, eller 3 Aar Strafarbeide.

Tiltalte No.7, **Elias Eliassen Værøe**. Med hensyn til denne Tiltalte, der, som hovedmand, har deeltaget i Tyverierne No.1 og 2, henvises forøvrigt til det ved Tiltalte No.3 Anførte, der ogsaa her finder Anvendelse, og vil følgelig Straffetiden ogsaa for denne Angjeldende blive at fastsætte til 2 Aars Strafarbeide.

Tiltalte No.8, **Knud Nilssen Værøe**, der, som ovenfor forklaret, ligeledes var en af hovedmændene ved forøvelsen af Tyverierne No.1 & 2, formenes lige i henhold til de ved Tiltalte No.3 udhevede Omstændighed at burde ansees med 2 Aars Strafarbeide.

Tiltalte No.9, **Lars Kaareson Værøe**, der, efter forud skeet Aftale, eller i Samraad, deeltog i Tyveriet No.5, vil derfor bl. at straffe efter 5.6 som Gjærningsmand, og synes Straffetiden, i Betragtning af Tiltaltes aabenhjertige Tilstaaelse, og da han inge fordeel havde af Tyveriet, hvilket rigtignok for endeel maa skrives paa Tilfældets Regning, samt med hensyn til at han ikke tilforn har været straffet for nogen Forbrydelse, passende at burde fastsættes til 6 Maaneder.

Tiltalte No.10, **Jonas Pedersen Værøe**. Denne tiltalte i Tyveriet No.1 falder aldeles sammen med den af Tiltalte No.1 udviste, hvorfor Retten blot skal henvise til det sammesteds bemærkede, som her formeentlig ligeledes anvendelig, dog med Tilføiende, at Straffetiden for nærværende Angjeldende kun bør fastsættes til 15 Dages Fængsel paa Vand og Brød, da han strax fremkom med en uforbeholden Tilstaaelse for Retten, om hvad han vidste til Sagens Oplysning.

Tiltalte No.11, **Jonas Thomassen Værøe**. Han har efter Anmodning og Tilskynd. af sin Fader, Tiltalte No.6, deeltaget i Tyverierne No.3 & 4, og efter foregaaende Samraad med Tiltalte No.2 og 9 i Tyveriet No.5, ved hvilket sidste Tyveries forøvelse han geverte sig som en af hovedmændene. Om man end saaldes vilde antage, at Bestemmelsen i 5.5 maatte komme Tiltalte tilgode for hans Deelagtighed i de tvende første Tyverier, da denne kunde forklares af den afhængige Stilling, hvori han maatte præsumeres at staae til faderen, formenes han dog for sigtedes andre Tyverie at burde belægges med den for Gjærningsmanden bestemte Straf, dog antages Straffetiden, paa Grund af hans ungdom, hans aabenhjertige Tilstaaelse, Samt da han af sin Fader maa andtages forledet til for først af at deeltage i Tyverierne, passende at kunde ansættes til 1 Aars Strafarbeide.

Tiltalte No.12, **Gullak Nilssen Værøe**. Som første Dagen under i Forhøret afgav denne Tiltalte bestemt Forklaring om, at han hverken havde seet, hørt eller erfaret noget om, at der paa det indstrandede Skib var begaaet Tyverie av nogen vis Person, hvilken Forklaring han fremdeles vedblev, selv efterat ??? havde gjort ham opmærksom paa det Utrolige i hans forebringende. Efterat det imidlertid ved 4 og 9 ??? ??? ???, 1 Vidne, og Tiltalte No.7 under Sagen var bliven Oplyst at hans Forklaring var usandfærdig, har han med tilsyneladende Oprigtighed og Anger tilstaaet at han selv var behjælpelig med at bringe endeel af det stjaalne Tougværk op fra Stranden, og saaledes vidste god besked om av hvem Tyverierne paa det strandede Skib vare forøvede. Da Tiltalte imidlertid allerede under Forhøret, efterat være bliven konfronteret med 4 Dag. for endeel tilbagekaldte sin Forklaring, antages det at være Anledning til at lade Tiltalte afsone den begangne forseelse det i 21 & 33 andre Passus anførte mildeste Straffealternativ, Bøder, og formenes disse med hensyn til hans Stilling som Tienstekar, at kunde berammes til 5 Speciedaler. Uagtet det ved første Øiekast kunde synes som om at der maatte være tilstræk. Grund til at forbeholde Justitiens Tiltale imod Angjeldende i anledning udvist Deelagtighed i de begaaede Tyverier paa den i 5.9 omhandlede maade, vil denne betragtningsmaade formeentlig ved nærmere Overveielse ikke gives Medhold, naar hensees til, at Angjeldende som paa den Tid, da Tyverierne paa Vraget foregik, var i Tjenste hos Tiltalte No.7 og ingen Godtgjørelse for den udviste Deelagtighed modtog, ikke vel har kunnet vægre sig for efter Ordre at opbringe dennes Tøi fra Søn.

Tiltalte No.13, **Martinus Berntsen Værøe**, der som hoved- og Gjærningsmand ha deeltaget i de under No.4 og 5 ovenberørte Tyverier, af hvilket det sidste er besluttet i Samraad, formenes i Lighed med hvad Retten for anbragt ved Tiltalte No.3 at burde straffes med 2 aars Strafarbeide.

Det er derfor en Selvfølge, at samtlige Tiltalte ville blive tilpligtede at betale alle af Actionen flydende Omkostninger saaledes, at hver udrede en 1/13 Deel, hvoriblandt Salarium til Referenten, **Procurator Bøyesen**, som billiges med 20 Speciedaler. Da de stjaalne Koster ere tilbageleverede, og indtil videre deponerede hos vedkommende Lensmand, vil intet Erstatnings Spørsmaal opstaa.

Sluttelig bemærkes, at der formeentlig ikke under Sagen er fremkommet Data, der kunde begrunde Resvation af Justitiens Tiltale mod de ikke nedfæstede Vitner, **Kaare Larssen** og **Anders Anfinsen Værøe**.

Sagførelsen giver formeentlig ikke Anledning til noget Ansvar.

Thi kjendes for Ret:

Tiltalte No.2, **Bernt Henriksen Værøe**, No.3, **Abraham Pedersen Værøe**, No.4, **Bernt Pedersen Værøe**, No.6, **Thomas Hanssen Værøe**, No.7, **Elias Eliassen Værøe**, No.8, **Knud Nilssen Værøe**, No.9, **Lars Kaareson Værøe**, No.11, **Jonas Thomassen Værøe**, No.13, **Martinus Berntsen Værøe**, bør for grovt Tyverie hensættes til Strafarbeide: No.2 i 8 – otte – Maaneder, No.3 i 2 – to – Aar, No.5 i 2 – to – Aar, No.6 i 3 – tre – Aar, No.7 i 2 – to – Aar, No.8 i 2 – to – Aar, No.9 i 6 – sex – Maaneder, No.11 i 1 – eet – Aar og No.13 i 2 – to – Aar. Tiltalte No.1, **Andreas Anderssen Værøe**, No.4, **Knud Pedersen Værøe**, og No.10, **Jonas Pedersen Værøe**, bør for Deelagtighed i bemeldte Forbrydelse hensættes i Fængsel paa Vand og Brød: No.1 i 20 – tyve - Dage, No.4 i 5 – fem – Dage og No.10 i 15 – femten – Dage samt Tiltalte No.12 – **Gullak Nilssen Værøe**, for inden Rættens afgivne usandfærdig Forklaring bøde til Statscassen 5 – fem – Speciedaler. Saa bør de Tiltalte endvidere hver med 1/13 Deel udrede alle af nærværende Sags flydende Omkostninger hvoriblandt Salarium til Referenten, **Procurator Bøyesen**, 20 – tyve - Speciedaler, og det Øvrige efter at Andet approberede Regninger.

At efterkommes efter Øvrighedens nærmere Foranstaltning

Frederic P. Engebøhoug, Anders D. Aarevold